

Tunisko

Obchodní deficit se od revoluce 2011 zdvojnásobil a nekontrolovaný dovoz se stává Achillovou patou ekonomiky. Trvale rostoucí náklady na zajištění chodu veřejné a státní služby dosahují 14 % HDP a zaměstnanci si vynucují stávkami další požadavky. Paralelní ekonomika sílí a její objem dosahuje 54 % HDP, což představuje daňovou ztrátu ve výši 2,6 MLD DT. Míra inflace v zemi dosahuje 5,3 %, nezaměstnanost je na úrovni 15,2 %, bilance běžného účtu je dlouhodobě deficitní. Země vyžaduje zásadní reformy, zejména v oblasti správy finančních zdrojů, zlepšení výběru daní a regulace zadlužení. Rok 2019 je rokem supervolebním, na konci roku jsou plánovány legislativní a prezidentské volby, od kterých se očekávají tolik potřebné ekonomické změny s vazbami na sektory zdravotnictví a vzdělávání, doprovázené ekonomickou decentralizací, která umožní regionům generovat pracovní místa.

Ukazatel	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Růst HDP (%)	1,1	2,0	2,4	2,9	3,4	3,6
HDP/obyv. (USD)	3 666	3 465	3 573	3 588	3 713	3 882
Míra inflace (%)	3,7	5,3	8,1	7,5	5,9	4,9
Nezaměstnanost (%)	15,5	15,5	15,2	15,0	14,8	14,4
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-3,7	-4,2	-4,0	-3,6	-3,4	-3,2
Populace (mil.)	11,4	11,5	11,7	11,8	11,9	12
Konkurenceschopnost	95/138	95/138	87/140	–	–	–
Exportní riziko OECD	5/7	5/7	5/7	–	–	–

Odhad Mezinárodního měnového fondu

Zdroj: MMF, OECD, WEF

- ▶ Evropská unie s Tuniskem uzavřela asociační dohodu a v roce 2018 obnovila jednání o procesu uzavření DCFTA.
- ▶ V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se Tunisko umístilo na 87. pozici ze 140 srovnávaných ekonomik a dle OECD je stupeň exportního rizika 5/7.

Vývoz ČR do Tuniska 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
8544	Izolované dráty, kabely aj. izolované el. vodiče vláken	1 420 585	39,6	1 351 101	5,1
8547	Izolační části pro el. stroje; elektroinstalační trubky	273 146	7,6	232 356	17,6
8471	Zařízení pro automat. zpracování dat a jejich jednotky; snímače ap.	164 131	4,6	314 298	-47,8
9304	Revolvery a pistole, jiné než čísel 9303 nebo 9304	160 103	4,5	45 918	248,7
8538	Části přístrojů k ochraně ap. obvodů, rozvaděčů aj.	102 727	2,9	130 236	-21,1
8703	Osobní automobily aj. motorová vozidla pro přepravu osob	94 746	2,6	225 715	-58,0
3901	Polymery ethylenů v primárních formách	93 688	2,6	106 176	-11,8
8536	El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. < 1 000 V	85 219	2,4	59 900	42,3
7304	Trouby, trubky a duté profily, bezešvé, ze železa (jiného než litiny) nebo z oceli	74 144	2,1	50 168	47,8
3917	Trouby, trubky, hadice, příslušenství z plastů	63 048	1,8	55 774	13,0
Celkem TOP 10		2 531 537	70,6	2 571 642	-1,6
Celkem vývoz		3 585 002		3 447 056	4,0

zdroj: ČSÚ

Dovoz ČR z Tuniska 2018 (2017), hlavní sektory

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota 2018 CZK (tis.)	Podíl z celku (%)	Stat. hodnota 2017 CZK (tis.)	Meziroční nárůst (%)
8544	Izolované dráty, kabely aj. izolované el. vodiče vláken	2 494 646	50,8	2 216 352	12,6
9403	Ost. nábytek a jeho části a součásti	403 235	8,2	322 702	25,0
6203	Obleky, saka, kalhoty, komplety aj., pánské	316 808	6,4	187 234	69,2
6204	Kostýmy, šaty, sukně, kalhoty ap., dámské, dívčí	269 689	5,5	87 552	208,0
8409	Části a součásti vhodné pro motory pístové	261 020	5,3	328 953	-20,7
8421	Odstředivky, odstředivé ždímačky; stroje k filtrování, čištění kapalin nebo plynů	250 879	5,1	220 562	13,7
8536	El. zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně el. obvodů aj. < 1 000 V	222 468	4,5	174 754	27,3
6403	Obuv se svrškem z usně	103 308	2,1	65 060	58,8
9401	Sedadla (jiná než sedadla čísla 9402), též proměnitelná v lůžka, jejich části	45 129	0,9	46 821	-3,6
6402	Ost. obuv se zevní podešví a svrškem z kaučuku nebo plastů	42 764	0,9	33 082	29,3
Celkem TOP 10		4 409 946	89,8	3 683 072	19,7
Celkem dovoz		4 912 375		4 140 097	18,7

zdroj: ČSÚ

Příležitosti pro český export

► Automobilový průmysl

Prohlubující se obchodní deficit země negativně ovlivňuje import vozidel, který se v roce 2018 propadl o 19,3 %, devalvace dináru současně způsobila nárůst ceny vozidla pro koncového spotřebitele o 16 %. Tunisko vyváží mechanické a elektrické díly pro automobily a zásobuje mj. i 10 továren VW Group, v roce 2018 byly založeny další provozy na výrobu elektronických součástí a rozšířeny provozy na kompletaci svazků vodičů a lamel. Vývoz autodílů představuje 40 % tuniského exportu. Tunisko má předpoklady pro kompletní výrobu automobilů, prvním domácím výrobkem je Peugeot pick-up. 100 % zahraniční investice v oblasti výroby autodílů rostou, zejména v regionech, což vyvolává potřebu modernizace a dostavby silniční infrastruktury, pro kterou bude Tunisko potřebovat nákladní vozy a stavební stroje. Tuniská vláda rovněž usiluje o modernizaci a dobudování autobusových linek, což předpokládá kompletní dodávky zařízení a dopravních prostředků.

► Energetický průmysl

Sektoru dominuje výroba elektřiny spalováním plynu, v menší míře těžba ropy a plynu. Tunisko přijalo v roce 2015 energetickou strategii v rámci které hodlá získávat 30 % energie z obnovitelných zdrojů do roku 2030, především solární a větrné. Dovozy fotovoltaických panelů mají snížené clo a DPH s cílem urychlit využívání alternativních zdrojů energie. Oblast obnovitelných zdrojů je vysoce perspektivní, protože z obnovitelných zdrojů je zatím získáváno necelých 3,5 % (1,7 % z hydroelektráren a 1,5 % větrná a solární energie). Stanovený cíl pro rok 2030 se nepodaří zajistit bez investičních projektů na regionální úrovni. Pro omezení závislosti na plynu pro výrobu elektřiny z Alžírsko Tunisko uvažuje v následujících dvou letech i o výrobě elektřiny z dováženého uhlí z Číny.

► Kovožpracovatelský průmysl

Tunisko je tradičním vývozcem kabelových svazků a komponentů pro automobilový a letecký průmysl, pro které spotřebovává železné, ocelové a hliníkové produkty. Dále tyto produkty využívá ve stavebním a těžebním průmyslu. Výrobky z hliníku (zejména hliníkové folie) poptává potravinářský průmysl.

► Obranný průmysl

V roce 2015 Tunisko navýšilo státní výdaje na dovybavení obranných složek. Zajištění obrany země je nezbytností pro obnovení turistického průmyslu, proto projevují silové rezorty zájem o obranné technologie k prevenci a potírání terorismu. Daří se ručním zbraním, v rozpočtu Ministerstva vnitra je naplánována a finančně kryta akvizice obrněného prostředku 4 × 4 pro pohraniční hlídky národní gardy. Technickou spolupráci i finanční zdroje pro tuto akvizici Tunisku nabídlo Turecko a Velká Británie. Oblast obranného průmyslu je ve výhradní působnosti státních podniků. Obnova letounů L 159T a L 410 nepřipadá vzhledem k finančnímu deficitu Tuniska v úvahu, proto se předpokládá, že se letectvo bude snažit udržet oba typy českých letounů v provozuschopném stavu včasnou realizací oprav a modernizacemi.

► Vodohospodářský a odpadní průmysl

Tunisko prozatím disponuje zdroji pitné vody (55 % povrchové a 45 % podpovrchové), i když spotřeba na osobu a rok je jen 430 m³ místo referenčních 1000 m³. Podle expertních analýz dojde do roku 2030 ke kritickému snížení zásob. Podle dostupných informací žije v Tunisku 1,8 M lidí bez pitné vody, proto se dá předpokládat, že oblast získávání, distribuce a čištění odpadní vody je vysoce perspektivní oblast, pro kterou je v ČR dostatečné know how. Tunisko musí vodní zdroje diverzifikovat a investovat do technologií zadržování, čištění odpadních vod a od solování mořské vody.

Plánovaná je modernizace vodovodního řádu v regionech Cap Bon a Sfax, výstavba odsolovací stanice v regionu Gabes a výstavba dalších retenčních nádrží Ettine, Oued Mellegue, Kalaa El Kobra, Saida, Sarrat, Ed Douamiss, Serrat a El Kebir. Ambiciózní projekty za účasti zahraničních investorů počítají s odsolením a rekultivací okrajů Sahary, která se stále rozšiřuje a zabírá již 75 % území Tuniska. Modernizaci potřebuje celá oblast svozu a likvidace komunálního odpadu, která se částečně zlepšila po založení environmentální policie, která pokutuje znečišťování veřejných prostranství. Spalování odpadů s cílem vyrábět elektřinu má potenciál investičního projektu.

► Zdravotnický a farmaceutický průmysl

Stávající zdravotnická infrastruktura vyžaduje modernizaci (civilní a vojenská nemocniční zařízení). Schválená je investice do nemocnice Gafsa (260 MD) renovace nemocnice v Gabes a výstavba nemocnice Jelma, na kterou poskytl Kuvajt 50 MD. Pro nemocnici v Sidi Bouzid se dokončuje studie proveditelnosti a výstavbu v objemu 280 MD připravuje Francie. Výstavba dalších regionálních nemocnic El Jem, Dahmani, Haffouz, Sbiba a Manouba zůstává i nadále v plánech realizace a případná výstavba půjde na vrub dalšího zadlužení. Rozvojové ambice vlády omezuje brain drain lékařů převážně do Německa a Francie. Nedostatečnou péči ve státním sektoru nahrazují soukromé kliniky (49 % lékařské péče) a jejich síť se dále rozšiřuje. Tunisko se profiluje v plastické chirurgii a wellness, tyto oblasti vyhledává klientela z EU. Rozvíjející se balneoterapie zajišťuje celoroční provoz hotelových komplexů na pobřeží. Národní farmaceutický průmysl sdružuje SIPHAT, který často poptává formou veřejných tendrů mechanizaci a základní suroviny pro výrobu léčiv pro vlastní potřebu i export do subsaharského regionu. Centrální farmacie Tuniska, která udržuje ústřední zásobu léčiv, často poptává očkovací dávky, dodavatel však musí prokázat parametry a léčivý účinek léku, aby byl zapsán do databáze dodavatelů. Centrální lékárna Tuniska zajišťuje spolehlivost dodávek diverzifikací dodavatelů, což představuje příležitost pro české dodavatele.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Zemědělský a potravinářský průmysl zajišťuje 15 % pracovních příležitostí v regionech. Spotřeba potravin v Tunisku neustále roste, potravinářské výroby jsou neefektivní a vyžadují zásadní modernizaci v oblasti plnicích a balicích linek tak, aby potravinářské provozy plnily předpisy EU a měly exportní potenciál. Chybí kapitál, a proto se otevírají příležitosti v oblasti jak technologické, tak investiční modernizace potravinářských výrobníků. Vysoce efektivní oblastí možné kooperace je společné zpracování potravin, jako je plnění olivového oleje na plnicích linkách dodaných z ČR, zpracování datlí a jejich derivátů, zpracování pomerančů na dřeně a džemy, zejména dětské výživy jsou vysoce perspektivní vzhledem k nezvládnutí sterilizačního procesu. To platí i pro technologickou a investiční spolupráci v oblasti mlékařské výroby a energeticky náročné výrobě sušeného mléka, pro kterou chybí výhradnímu výrobcovi provozní kapitál, a proto byla monopolním dodavatelem elektrické energie odpojena linka a sušení mléka je zastaveno.

Český export mléčného a jatečného skotu je vysoce perspektivní, naráží však na nedostatek krmiva v Tunisku, který neumožní dovoz mladého dobytka na dokrmení. Cena hovězího masa na trhu stoupá a je ho nedostatek. Vzhledem k vysokému počtu turistů 9 mil ročně roste poptávka po dalších typech piva, než jsou místní značky.

► **Železniční a kolejová doprava**

Tuniská vláda usiluje o modernizaci a dobudování tramvajových a železničních linek, což předpokládá kompletní dodávky zařízení a dopravních prostředků. Jsou vypisovány tendry na dodávky železničních vozidel pro státní železnice a pro těžební společnost fosfátů, převažující rozchod kolejnic je 1 m. Perspektivní je i oblast dokončení projektu další linky lehkého metra (tramvajových linek) pro hlavní město Tunis a tramvajové linky pro Sfax, jakož i železnice spojující Tunis s regiony. Vzhledem k obchodnímu deficitu Tuniska, bude administrativa navrhnout realizace formou zahraničních investic.

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Kovozpracovatelský průmysl	HS 7214 - Ost. tyče a pruty ze železa nebo nelegované oceli
	HS 7616 - Ost. výrobky z hliníku
	HS 8301 - Visací zámky a zámky, z obecných kovů
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 0402 - Mléko a smetana, zahuštěné nebo slazené
	HS 0406 - Sýry a tvaroh
	HS 1701 - Třtinový nebo řepný cukr a chemicky čistá sacharóza v pev. stavu
	HS 1702 - Ost. cukry, včetně chemicky čisté laktózy, maltózy, glukózy a fruktózy; cukerné sirupy
	HS 0102 - Živý hovězí dobytek
	H 2007 - Džemy, ovocná želé, marmelády, ovocné nebo ořechové protlaky nebo pasty, slazené
	HS 0406 - Sýry a tvaroh
	HS 8438 - Stroje pro přípravu, výrobu potravin nebo nápojů
	HS 2202 - Voda, včetně minerálních vod a sodovek, slazené aj. nápoje
	HS 2203 - Pivo ze sladu
HS 8436 - Ost. stroje pro zemědělství, lesnictví, včelařství apod., umělé líhně	
Zdravotnický a farmaceutický průmysl	HS 3003 - Léky neodměřené, ne krev, antiséra ap., vata aj.
	HS 7017 - Laboratorní, hygienické nebo farmaceutické skleněné zboží
	HS 8713 - Vozíky pro invalidy i s motorem aj. pohonem
	HS 9402 - Lékařský, chirurgický, zubolékařský nebo zvěrolékařský nábytek
Energetický průmysl	HS 8413 - Čerpadla na kapaliny, též vybavená měřicím zařízením; zdviže na kapaliny
	HS 8504 - Elektrické transformátory, statické měniče a induktoři
Automobilový průmysl	HS 8703 - Osobní automobily aj. motorová vozidla pro přepravu osob

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Železniční a kolejová doprava	HS 8606 - Železniční nebo tramvajové nákladní vozy a vagony, bez vlastního pohonu
	HS 8608 - Kolejový svrškový upevňovací materiál a zařízení; mechanické přístroje a signalizační zařízení
Vodohospodářský a odpadní průmysl	HS 8410 - Vodní turbíny, vodní kola a jejich regulátory
	HS 3825 - Odpadní produkty chem. prům. aj. komunální odpad.; splašky; odpady příbuz. průmyslu
	HS 8421 - Odstředivky, odstředivé ždímačky; stroje k filtrování, čištění
Obranný průmysl	HS 8411 - Proudové motory, turbovrtulové pohony a ost. plynové turbíny
	HS 8704 - Motorová vozidla motorová pro přepravu nákladu
	HS 8710 - Tanky a jiná bojová obrněná vozidla, motorová
	HS 9301 - Vojenské zbraně, jiné než revolvery, pistole a zbraně čísla 9307